

การคุ้มครองสิทธิในความเป็นอยู่ส่วนตัวจากการถูกรบกวน ด้วยข้อความอิเล็กทรอนิกส์เพื่อการพาณิชย์ โดยผู้มีได้เรียกร้อง : ศึกษากรณี กฎหมายว่าด้วย ข้อความอิเล็กทรอนิกส์ที่ผู้มีได้เรียกร้องของฮ่องกง (Unsolicited Electronic Message Ordinance)¹

คนาธิป ทองรวีวงศ์²

■ 1. บทนำ

การติดต่อโดยผู้รับการติดต่อมิได้เรียกร้อง (Unsolicited contact) ด้วยวิธีการ
และช่องทางต่างๆ ล้วนส่งผลกระทบต่อสิทธิในความเป็นอยู่ส่วนตัว (Right to
privacy) ของผู้รับการติดต่อ หากพิจารณาวัตถุประสงค์ของการติดต่อ
โดยมิได้เรียกร้อง อาจจำแนกได้เป็นสองกลุ่ม กล่าวคือ

(1) การติดต่อด้วยวัตถุประสงค์เชิงพาณิชย์ ประกอบด้วย การติดต่อ
เพื่อขายสินค้า หรือบริการ เช่น เสนอขายประกันชีวิต วงเงินสินเชื่อส่วนบุคคล
บัตรเครดิต บัตรสมาชิกโรงแรม รวมทั้งการชักชวนให้เข้าร่วมเครือข่ายธุรกิจขายตรง
ประเภทต่างๆ

(2) การติดต่อด้วยวัตถุประสงค์ที่ไม่ใช่เชิงพาณิชย์ เช่น การติดต่อเพื่อการกุศล
ขอรับบริจาค หรือการส่งข้อมูลข่าวสารในด้านต่างๆ เป็นต้น

การติดต่อโดยมิได้เรียกร้องดังกล่าวขยายตัวอย่างกว้างขวางทั้งในเชิง
ปริมาณและคุณภาพ ในปัจจุบันมีการติดต่อโดยผู้มีได้เรียกร้องหลายช่องทาง เช่น
โทรศัพท์พื้นฐาน โทรศัพท์เคลื่อนที่ ข้อความอิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งส่งไปยังหมายเลข
โทรศัพท์เคลื่อนที่ หรือส่งไปยังที่อยู่อิเล็กทรอนิกส์ เป็นต้น

¹ บทความนี้เป็นการนำเสนอเนื้อหาส่วนหนึ่งของงานวิจัยเรื่อง มาตรการทางกฎหมายในการคุ้มครองสิทธิในความเป็นอยู่ส่วนตัว :
ศึกษากรณีการรบกวนสิทธิในความเป็นอยู่ส่วนตัวโดยธุรกิจขายตรง ซึ่งผู้เขียนได้รับทุนวิจัยจากมหาวิทยาลัยเซนต์จอห์น (2553)

² รองคณบดีคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยเซนต์จอห์น, kanathip@yahoo.com

- นิติศาสตรบัณฑิต (เกียรตินิยมอันดับหนึ่ง) จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- รัฐศาสตรบัณฑิต (ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ) มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- นิติศาสตรมหาบัณฑิต (กฎหมายระหว่างประเทศ) จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- นิติศาสตรมหาบัณฑิต (กฎหมายธุรกิจและเศรษฐกิจ) LL.M. (International Economic and Business Law), Kyushu University (Japanese Government Scholarship)
- เนติบัณฑิตไทย

บทความนี้มุ่งพิจารณาการส่งข้อความอิเล็กทรอนิกส์เพื่อการพาณิชย์โดยไม่ได้เรียกร้อง (Unsolicited commercial electronic messages) เพื่อขายสินค้า บริการ หรือชักชวนให้เข้าร่วมเครือข่ายธุรกิจขายตรง อันเป็นการก้าวก่าย (Intrusive) รบกวนความเป็นส่วนตัวของผู้ได้รับข้อความซึ่งมิได้เรียกร้อง หรือเชื้อเชิญให้มีการติดต่อนั้น ข้อความอิเล็กทรอนิกส์ซึ่งส่งโดยผู้รับมิได้เรียกร้องดังกล่าวอาจเรียกว่า “Spam” ในกรณีของข้อความอิเล็กทรอนิกส์ในรูปแบบจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ก็อาจเรียกว่า “Spam email” ซึ่งมีลักษณะที่ไม่เกี่ยวข้อง (Irrelevant) และ ไม่เป็นที่ต้องการ (Unwanted) ของผู้รับ ประเทศต่างๆได้มีมาตรการทางกฎหมายเพื่อคุ้มครองสิทธิในความเป็นอยู่ส่วนตัวของผู้ถูกรบกวนจากข้อความอิเล็กทรอนิกส์ดังกล่าว บทความนี้จะนำกฎหมายของเขตปกครองพิเศษฮ่องกงมาเป็นกรณีศึกษา

การส่งข้อความอิเล็กทรอนิกส์โดยผู้รับมิได้เรียกร้องส่งผลกระทบต่อในแง่ของต้นทุนและค่าใช้จ่าย (Cost and expense) ของบุคคลหลายฝ่าย ในกรณีจดหมายอิเล็กทรอนิกส์นั้น จะส่งผลกระทบต่อในเชิงต้นทุนต่อบุคคลต่างๆดังนี้

(1) ผู้ลงทะเบียนใช้ที่อยู่อิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งแม้ว่าจะสามารถลบจดหมายอิเล็กทรอนิกส์นั้นทิ้งไป แต่การคัดแยก เปิดอ่าน ตรวจสอบ ล้วนแต่เพิ่มภาระ เช่น เวลาที่เสียไปของผู้ได้รับจดหมายเหล่านั้น นอกจากนี้ระยะเวลาที่อยู่ในระบบอินเทอร์เน็ตซึ่งเสียไปในการตรวจสอบคัดกรองจดหมายดังกล่าว ยังส่งผลกระทบต่อค่าใช้จ่ายในการเข้าสู่ระบบอินเทอร์เน็ตอีกด้วย

(2) นายจ้าง จากการสำรวจในปี 2003 พบว่าลูกจ้างในประเทศสหรัฐอเมริกา ใช้เวลา 10% ของเวลาทำงานในแต่ละวันสำหรับการเปิดและคัดแยกจดหมาย

อิเล็กทรอนิกส์ซึ่งเป็น “Spam” นอกจากนี้ ต้นทุนที่เกิดจาก “Spam” ต่อลูกจ้างแต่ละคนในหนึ่งปีนั้นมีตั้งแต่ 49 ถึง 1400 เหรียญสหรัฐ³

(3) ผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ต (Internet service provider) และผู้ให้บริการจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ก็ได้รับผลกระทบจาก “Spam email” เช่นกัน เนื่องจากต้องรับภาระเกี่ยวกับ ความกว้างของช่องทางการรับส่งข้อมูล (Bandwidth) ต้นทุนในการจัดให้มีการคัดกรอง (Filtering) รวมทั้งภาระในการจ้างพนักงานเพื่อดูแลรักษาระบบและคัดกรอง รวมทั้งรับเรื่องร้องเรียนจากผู้ใช้บริการ⁴

หากพิจารณาลักษณะพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับการส่งข้อความอิเล็กทรอนิกส์เพื่อการพาณิชย์แล้ว อาจจำแนกได้ เป็นสองขั้นตอน กล่าวคือ

(1) ขั้นตอนของการเก็บรวบรวมหมายเลขติดต่อหรือที่อยู่อิเล็กทรอนิกส์ของผู้อื่น และ

(2) ขั้นตอนของการส่งข้อความอิเล็กทรอนิกส์ไปยังที่อยู่อิเล็กทรอนิกส์ของผู้อื่นโดยเจ้าของที่อยู่นั้นมีได้เรียกร้องหรือเชื้อเชิญ

พฤติกรรมในแต่ละขั้นตอน ต่างก็เป็นการกระทบสิทธิในความเป็นอยู่ส่วนตัวของผู้อื่น ซึ่งบทความนี้จะพิจารณากฎหมายของเขตปกครองพิเศษฮ่องกงในประเด็นต่างๆที่เกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิในความเป็นอยู่ส่วนตัวทั้งสองขั้นตอน

บทความนี้จะเริ่มจากการชี้ให้เห็นถึงภาพรวมของมาตรการทางกฎหมายของฮ่องกง หลังจากนั้นจะศึกษาถึงขอบเขตของกฎหมายทั้งในแง่องค์ประกอบของข้อความอิเล็กทรอนิกส์ที่อยู่ภายใต้กฎหมายฉบับนี้ และขอบเขตในแง่ความเชื่อมโยงกับฮ่องกง เมื่อทราบถึงขอบเขตของกฎหมายแล้วจะได้พิจารณาต่อไปถึงหลักเกณฑ์ทางสารบัญญัติที่สำคัญของกฎหมายฉบับนี้

³ Hansell, S. (2003) “Diverging Estimates of the Cost of Spam”, New York Times, July 27, 2003.

⁴ Simon, Marc (2004). The CAN-SPAM Act of 2003: Is Congressional Regulation of Unsolicited Commercial E-Mail Constitutional?, 4 J. High Tech. L. 85.

โดยแยกพิจารณาหลักกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับทั้งขั้นตอนของการได้มาซึ่งที่อยู่อิเล็กทรอนิกส์ของผู้อื่น และขั้นตอนการส่งข้อความพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ ตลอดจนศึกษาหลักการที่กฎหมายฉบับนี้ควบคุมเนื้อหาของข้อความ รวมทั้งวางระบบการคุ้มครองสิทธิในความเป็นอยู่ส่วนตัว โดยจัดให้มีการขึ้นทะเบียนที่อยู่อิเล็กทรอนิกส์ซึ่งไม่ประสงค์รับการติดต่อ ในตอนท้ายของบทความจะได้ชี้ให้เห็นถึงหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการบังคับใช้กฎหมายฉบับนี้

▣ 2. ภาพรวมของกฎหมายอ้อองกง เกี่ยวกับการส่งข้อความพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์

เขตปกครองพิเศษฮ่องกง ได้ตรากฎหมายว่าด้วยข้อความอิเล็กทรอนิกส์ที่ผู้รับมิได้เรียกร้อง (Unsolicited Electronic Message Ordinance หรือ UEMO) ในเดือนมิถุนายน 2007 กฎหมายฉบับนี้มุ่งควบคุมการส่ง “ข้อความอิเล็กทรอนิกส์เพื่อการพาณิชย์” (Commercial Electronic message) เช่น ข้อความเสนอขายสินค้าหรือบริการ ข้อความดังกล่าวอาจอยู่ในรูปแบบต่างๆ กัน เช่น จดหมายอิเล็กทรอนิกส์ (Email) ข้อความสั้น (Short Messaging Service หรือ SMS) ข้อความสื่อผสม (Multimedia Messaging Service หรือ MMS) โดยข้อความอิเล็กทรอนิกส์ที่กฎหมายนี้มุ่งควบคุมคือ ข้อความอิเล็กทรอนิกส์ที่เป็นการส่งโดยผู้รับข้อความมิได้เรียกร้อง (Unsolicited) ผลบังคับใช้ของกฎหมายฉบับนี้ แบ่งออกเป็นสองระยะ กล่าวคือ ระยะแรก มีผลบังคับ 1 มิถุนายน 2007 ครอบคลุมการใช้วิธีการที่ไม่เหมาะสมในการสื่อสารกับผู้รับหลายคน ระยะที่สองมีผลบังคับสิ้นปี 2007 วางหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการส่งข้อความอิเล็กทรอนิกส์

(1) ระยะที่หนึ่ง กฎหมายฉบับนี้มีผลบังคับ 1 มิถุนายน 2007 โดยครอบคลุมการใช้วิธีการที่ไม่เหมาะสมในการสื่อสารกับผู้รับหลายคนหรือผู้รับจำนวนมาก (Multiple recipients) เช่น การส่งรายชื่อที่อยู่จดหมายอิเล็กทรอนิกส์ที่ได้รับจากการเก็บรวบรวมทางอินเทอร์เน็ต หรือการใช้โปรแกรม

เก็บรวบรวมรายชื่อที่อยู่จดหมายอิเล็กทรอนิกส์เพื่อการส่งข้อความอิเล็กทรอนิกส์เพื่อการพาณิชย์โดยปราศจากความยินยอมของผู้รับ รวมทั้งการใช้วิธีการอื่น เช่นการโจมตีระบบรายชื่อ ซึ่งใช้กันโดยทั่วไปในบรรดาผู้ทำการส่งสแปม (Spamming) โทษสูงสุดของกฎหมายฉบับนี้คือการปรับไม่เกิน 1 ล้านเหรียญฮ่องกง และจำคุกไม่เกิน 5 ปี หลังจาก 1 มิถุนายน 2007 ซึ่งกฎหมายฉบับนี้มีผลบังคับ กิจกรรมต่างๆ หลายประการเกี่ยวกับการส่งข้อความอิเล็กทรอนิกส์เพื่อการพาณิชย์ จะไม่สามารถทำได้อีกต่อไป บุคคลซึ่งเป็นผู้ริเริ่มกระทำการส่งข้อความอิเล็กทรอนิกส์ให้แพร่หลาย (Circulation) ไปยังผู้รับหลายคนในกรณีต่อไปนี้ จะถูกลอบสวนโดยเจ้าพนักงานและมีโทษจำคุกไม่เกิน 10 ปี

- ส่งข้อความอิเล็กทรอนิกส์เพื่อการพาณิชย์จากอุปกรณ์โทรคมนาคม หรือเครือข่ายโทรคมนาคมโดยปราศจากอำนาจ

- ส่งข้อความอิเล็กทรอนิกส์เพื่อการพาณิชย์จากอุปกรณ์โทรคมนาคม หรือเครือข่ายโทรคมนาคมโดยปราศจากอำนาจด้วยเจตนาที่จะหลอกลวงหรือทำให้ผู้รับเข้าใจผิดถึงแหล่งที่มาของข้อความนั้น

- ส่งข้อความอิเล็กทรอนิกส์เพื่อการพาณิชย์จากอุปกรณ์โทรคมนาคม หรือเครือข่ายโทรคมนาคมโดยใช้หัวข้อที่ไม่ตรงกับความเป็นจริง

- ส่งข้อความอิเล็กทรอนิกส์เพื่อการพาณิชย์จากที่อยู่อิเล็กทรอนิกส์หรือโดเมนเนมที่ลงทะเบียนไว้โดยใช้ข้อมูลซึ่งบิดเบือนอย่างเป็นสาระสำคัญ

- ส่งข้อความอิเล็กทรอนิกส์เพื่อการพาณิชย์จากที่อยู่อิเล็กทรอนิกส์หรือโดเมนเนมโดยการบิดเบือนข้อมูลในการลงทะเบียนเกี่ยวกับบุคคลผู้ลงทะเบียนหรือผู้รับช่วงการลงทะเบียนของที่อยู่อิเล็กทรอนิกส์หรือโดเมนเนมนั้น

(2) ระยะที่สอง การมีผลบังคับของกฎหมายฉบับนี้ในระยะที่สอง ได้เริ่มขึ้นตั้งแต่สิ้นปี 2007 ในระยะ

ที่สองนี้ได้มีการวางกฎเกณฑ์ในการส่งข้อความอิเล็กทรอนิกส์เพื่อการพาณิชย์ โดยห้ามการส่งข้อความอิเล็กทรอนิกส์ในกรณีต่อไปนี้

- การส่งข้อความอิเล็กทรอนิกส์เพื่อการพาณิชย์ โดยไม่กำหนดวิธีการให้ผู้รับเลือกที่จะไม่รับข้อความดังกล่าวอีกสำหรับการส่งครั้งต่อไป (ระบบ Opt-out)
- การส่งข้อความอิเล็กทรอนิกส์เพื่อการพาณิชย์ไปยังผู้รับซึ่งได้ร้องขอที่จะไม่รับข้อความดังกล่าวอีกต่อไป (Unsubscribe request)
- การส่งข้อความอิเล็กทรอนิกส์เพื่อการพาณิชย์ไปยังที่อยู่อิเล็กทรอนิกส์ซึ่งได้ขึ้นทะเบียนไว้ในบัญชีรายชื่อผู้ไม่ประสงค์รับข้อความอิเล็กทรอนิกส์ (Do-not-call register)
- การส่งข้อความอิเล็กทรอนิกส์เพื่อการพาณิชย์จากหมายเลขโทรศัพท์หรือโทรสารโดยปิดบังที่มาของการส่ง

ในการนี้ หน่วยงานของรัฐ (Telecommunication Authority) จะเป็นผู้ดำเนินการจัดให้มีการลงทะเบียนบัญชีรายชื่อผู้ไม่ประสงค์จะรับข้อความอิเล็กทรอนิกส์เพื่อให้ผู้มีความประสงค์ดังกล่าวนี้ ลงทะเบียน หมายเลขโทรศัพท์ หมายเลขโทรสาร หมายเลขที่เกี่ยวกับการรับข้อความสั้นหรือข้อความสื่อผสม เพื่อให้ผู้ส่งข้อความอิเล็กทรอนิกส์เพื่อการพาณิชย์ทั้งหลายทราบถึงความประสงค์ที่จะไม่ต้องการรับข้อความดังกล่าว

กฎหมาย UEMO ของฮ่องกงนี้ ประกอบด้วยกฎหมายหลักสองฉบับ กล่าวคือ⁶

- (1) กฎหมายว่าด้วยข้อความอิเล็กทรอนิกส์ที่ผู้รับมิได้เรียกร้อง (Unsolicited Electronic Message Ordinance) บทที่ 593 (วันที่ 1 เดือน 6 ปี 2007) ซึ่งเป็นกฎหมายฉบับหลัก และ
- (2) กฎหมายว่าด้วยข้อความอิเล็กทรอนิกส์ที่ผู้รับมิได้เรียกร้อง (Unsolicited Electronic Message

Ordinance) บทที่ 593 A (วันที่ 22 เดือน 12 ปี 2007) ซึ่งเป็นการขยายความในรายละเอียดบางประเด็นของกฎหมายฉบับหลักดังกล่าว

กฎหมายว่าด้วยข้อความอิเล็กทรอนิกส์ที่ผู้รับมิได้เรียกร้อง (Unsolicited Electronic Message Ordinance หรือ UEMO) บทที่ 593 วางหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการส่งข้อความอิเล็กทรอนิกส์โดยผู้รับมิได้เรียกร้อง ในส่วนต่อไปจะพิจารณาขอบเขตของกฎหมายนี้

3. ขอบเขตของกฎหมายว่าด้วยข้อความอิเล็กทรอนิกส์ที่ผู้รับมิได้เรียกร้อง

กฎหมายฉบับนี้ใช้บังคับกับข้อความอิเล็กทรอนิกส์เพื่อการพาณิชย์ทั้งหมดที่มีความสัมพันธ์กับฮ่องกง (Hong Kong Link) ดังนั้นอาจแยกพิจารณาองค์ประกอบของข้อความอิเล็กทรอนิกส์ซึ่งอยู่ภายใต้กฎหมาย UEMO ได้ดังนี้

3.1 องค์ประกอบเกี่ยวกับชนิดหรือรูปแบบของข้อความอิเล็กทรอนิกส์

หากพิจารณาชนิดหรือรูปแบบของข้อความอิเล็กทรอนิกส์แล้วจะเห็นได้ว่า กฎหมายฉบับนี้ครอบคลุมข้อความอิเล็กทรอนิกส์เพื่อการพาณิชย์ทุกชนิด ซึ่งรวมถึงการส่งข้อความชนิดต่างๆดังต่อไปนี้

- การส่งข้อความเสียงหรือวีดิทัศน์ที่ได้มีการบันทึกไว้ก่อนแล้ว (pre-recorded voice/video messages) ไปยังโทรศัพท์
- การส่งข้อความสั้นหรือข้อความสื่อผสมไปยังเครื่องโทรสาร หรือ โทรศัพท์เคลื่อนที่
- การส่งข้อความในรูปแบบของจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ (Email) ไปยังที่อยู่อิเล็กทรอนิกส์ของผู้รับ

⁶ <http://www.ofta.gov.hk/en/uem/main.html>

3.2 องค์ประกอบเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ของข้อความ

การส่งข้อความอิเล็กทรอนิกส์โดยผู้รับมิได้เรียกร้อง (Unsolicited email) อาจเกิดขึ้นด้วยวัตถุประสงค์เพื่อการพาณิชย์และมีใช้เพื่อการพาณิชย์ดังกล่าวในหัวข้อที่ 1 สำหรับข้อความอิเล็กทรอนิกส์ซึ่งตกอยู่ภายใต้ขอบเขตการบังคับของกฎหมาย UEMO ของฮ่องกง ว่าด้วยข้อความอิเล็กทรอนิกส์ที่ผู้รับมิได้เรียกร้อง (Unsolicited Electronic Message Ordinance) นั้น มีขอบเขตเฉพาะ “ข้อความอิเล็กทรอนิกส์เพื่อการพาณิชย์” (commercial electronic message) กล่าวคือ กฎหมาย UEMO มิได้ควบคุมการส่งข้อความอิเล็กทรอนิกส์เพื่อวัตถุประสงค์อื่น แม้ว่าจะเป็น การส่งโดยมิได้เรียกร้องและรบกวนความเป็นส่วนตัวของผู้รับก็ตาม สำหรับความหมายของ “ข้อความอิเล็กทรอนิกส์เพื่อการพาณิชย์” (commercial electronic message) นั้น มาตรา 2 (1) ของกฎหมายฉบับนี้ นิยามความหมายไว้ว่า หมายถึงข้อความอิเล็กทรอนิกส์ ที่มีวัตถุประสงค์ข้อใดข้อหนึ่งต่อไปนี้⁶

(a) เสนอ ที่จะจัดหาให้ซึ่งสินค้า บริการ อุปกรณ์อำนวยความสะดวก ที่ดิน หรือผลประโยชน์เกี่ยวกับที่ดิน

(b) เสนอที่จะจัดหาให้ซึ่งโอกาสทางธุรกิจ หรือโอกาสการลงทุน

(c) เสนอโฆษณาหรือการส่งเสริมการขายสินค้า บริการ อุปกรณ์อำนวยความสะดวก ที่ดินหรือผลประโยชน์เกี่ยวกับที่ดิน

(d) เสนอโฆษณาหรือส่งเสริมเกี่ยวกับโอกาสทางธุรกิจหรือโอกาสการลงทุน

(e) เสนอโฆษณาหรือส่งเสริมผู้จัดหาวัตถุดิบของสินค้าหรือบริการ อุปกรณ์อำนวยความสะดวก ที่ดิน หรือผลประโยชน์เกี่ยวกับที่ดิน

(f) เสนอโฆษณาหรือส่งเสริมผู้จัดหา ซึ่งโอกาสทางธุรกิจหรือโอกาสการลงทุน อย่างไรก็ตาม มาตรา 2 (2) ได้วางหลักว่า

“เพื่อประโยชน์แห่งการนิยามความหมายของ “ข้อความพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์” ในย่อหน้า (a) (b) (c) (d) (e) (f) ตามมาตรา 2(1) ข้างต้นนั้น กรณีต่อไปนี้ไม่ถือเป็นสาระสำคัญ

a. สินค้า บริการ อุปกรณ์อำนวยความสะดวก ที่ดิน ผลประโยชน์ในที่ดิน โอกาสทางธุรกิจ โอกาสการลงทุน จะมีอยู่จริงหรือไม่

b. การได้มาซึ่งสินค้า บริการ อุปกรณ์อำนวยความสะดวก ที่ดิน ผลประโยชน์ในที่ดิน โอกาสทางธุรกิจ โอกาสการลงทุน นั้นจะชอบด้วยกฎหมายหรือไม่”⁷

นอกจากนี้ มาตรา 2(3) กำหนดว่า

“เพื่อประโยชน์แห่งการนิยามความหมายของ “ข้อความพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์” ตามมาตรา 2(1) ข้างต้นนั้น กรณีต่อไปนี้ไม่ถือเป็นสาระสำคัญ

a. ที่อยู่อิเล็กทรอนิกส์นั้นจะมีอยู่จริงหรือไม่

b. ข้อความที่ส่งไปนั้นจะไปถึงจุดหมายปลายทางที่ประสงค์หรือไม่”⁸

จะเห็นได้ว่า ข้อเท็จจริงที่ว่า สินค้า หรือ บริการ หรือโอกาสทางธุรกิจ ซึ่งข้อความอิเล็กทรอนิกส์มุ่งเสนอต่อผู้รับนั้น จะมีอยู่จริง หรือชอบด้วยกฎหมายหรือไม่ มีใช้สาระสำคัญ กล่าวคือ แม้จะเป็นการเสนอขายสินค้าหรือบริการที่มีอยู่จริง และเป็นสินค้าหรือบริการที่ชอบด้วยกฎหมาย แต่หากเข้าองค์ประกอบของการส่งข้อความพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ที่บัญญัติไว้ในกฎหมายนี้ ก็จะมีผลผิด ดังนั้นจะเห็นได้ว่ากฎหมายมุ่งคุ้มครองสิทธิในความเป็นส่วนตัวของบุคคลที่ถูกรบกวนจากการติดต่อเชิงพาณิชย์ เพราะเหตุที่ได้รับการติดต่อโดยมิได้เรียกร้อง แม้ว่าเนื้อหาของ

⁶ Unsolicited Electronic Message Ordinance, Chapter 593, Part 1, section 2 (1)

⁷ Unsolicited Electronic Message Ordinance, Chapter 593, Part 1, section 2 (2)

⁸ Unsolicited Electronic Message Ordinance, Chapter 593, Part 1, section 2 (3)

การติดต่อนั้นจะไม่ได้มีลักษณะฉ้อโกงหรือผิดกฎหมายก็ตาม

3.3 องค์ประกอบเกี่ยวกับความเชื่อมโยงของข้อความกับฮ่องกง (Hong Kong Link)

ข้อความพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งอยู่ภายใต้ขอบเขตของกฎหมายฉบับนี้จะต้องมีองค์ประกอบของ “ความเชื่อมโยงกับฮ่องกง” (Hong Kong Link) โดยมาตรา 3 ของกฎหมาย UEMO ได้นิยามความหมายของ “ความสัมพันธ์กับฮ่องกง” (Hong Kong Link) ซึ่งอาจแยกพิจารณาองค์ประกอบได้สองทิศทาง กล่าวคือ ด้านผู้ส่งข้อความและด้านผู้รับข้อความ ดังต่อไปนี้

(1) ความเชื่อมโยงของข้อความกับผู้ส่งในแง่ผู้ส่ง

ในกรณีของผู้ส่งข้อความนั้น กฎหมายฉบับนี้ครอบคลุมถึงการส่งข้อความในลักษณะที่กำหนดไว้ในมาตรา 3 (1) (a) – (c) ดังนี้

(a) ข้อความนั้นจุดเริ่มต้นในฮ่องกง (The message originates in Hong Kong)

(b) บุคคลหรือองค์กรที่ส่งข้อความหรือได้รับมอบหมายให้ส่งข้อความนั้น มีลักษณะดังนี้

(i) เป็นบุคคลผู้ซึ่งมีตัวตนทางกายภาพปรากฏอยู่ในฮ่องกงขณะที่ข้อความนั้นถูกล่ง

(ii) เป็นองค์กร (นอกเหนือจากบริษัทฮ่องกง) ซึ่งประกอบธุรกิจหรือกิจกรรมใดๆ ในฮ่องกง ขณะที่ข้อความนั้นถูกล่ง

(iii) เป็นบริษัทฮ่องกง

(c) อุปกรณ์โทรคมนาคมซึ่งใช้เพื่อการเข้าถึงข้อความนั้น มีที่ตั้งอยู่ในฮ่องกง

จะเห็นได้ว่าในกรณีมาตรา 3 (1) (a) นั้น เป็นกรณีที่ข้อความมีจุดเริ่มต้นจากฮ่องกง แต่สำหรับกรณี (b) (c) นั้น จุดเริ่มต้นของข้อความไม่จำเป็นต้องมาจากฮ่องกง เนื่องจาก มาตรา 3 (2) กำหนดว่าเพื่อให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของอนุมาตรา (1) (b) (c)

ดังกล่าวข้างต้น การที่ข้อความอิเล็กทรอนิกส์จะมีจุดเริ่มต้นจากฮ่องกงหรือไม่นั้น มีใช้สาระสำคัญ

(2) ความเชื่อมโยงของข้อความกับฮ่องกงในแง่ผู้รับ

สำหรับในทิศทางของผู้รับข้อความนั้น กฎหมายฉบับนี้ครอบคลุมถึงการส่งข้อความในลักษณะที่กำหนดไว้ในมาตรา 3 (1) (d) (e) ดังนี้

(d) ผู้ใช้โดยการจดทะเบียนของที่อยู่อิเล็กทรอนิกส์ซึ่งข้อความนั้นถูกล่งไป มีลักษณะดังนี้

(i) เป็นบุคคลซึ่งมีตัวตนอยู่ในฮ่องกง ขณะที่มีการเข้าถึงข้อความนั้น

(ii) เป็นองค์กรซึ่งประกอบธุรกิจหรือกิจกรรมใดๆ ในฮ่องกงขณะที่มีการเข้าถึงข้อความนั้น

(e) ข้อความนั้นถูกล่งไปยังที่อยู่อิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งได้รับการจัดสรรจากหน่วยงาน Telecommunication Authority

สำหรับความหมายของ “ผู้ใช้โดยการจดทะเบียน” (Registered user) นั้น มาตรา 2 ของกฎหมาย UEMO นิยามไว้ว่า “ผู้ใช้โดยการจดทะเบียนมีความหมายซึ่งสัมพันธ์กับการส่งข้อความอิเล็กทรอนิกส์ (Commercial electronic message) ไปยังที่อยู่อิเล็กทรอนิกส์ (Electronic address) ดังต่อไปนี้

(a) บุคคลหรือองค์กรซึ่งรับผิดชอบสำหรับที่อยู่จดหมายอิเล็กทรอนิกส์ที่เกี่ยวข้อง ในกรณีที่อยู่อิเล็กทรอนิกส์นั้นเป็นที่อยู่จดหมายอิเล็กทรอนิกส์

(b) บุคคลหรือองค์กรซึ่งรับผิดชอบสำหรับบัญชีของข้อความที่เกี่ยวข้อง ในกรณีที่ข้อความถูกล่งไปยังที่อยู่อิเล็กทรอนิกส์ซึ่งมีความสัมพันธ์กับบริการส่งข้อความ

(c) บุคคลหรือองค์กรซึ่งรับผิดชอบสำหรับบัญชีเลขหมายโทรศัพท์หรือโทรสารนั้น ในกรณีที่ที่อยู่อิเล็กทรอนิกส์นั้นเป็นเลขหมายโทรศัพท์หรือโทรสาร

(d) ไม่ว่าในกรณีใดๆ บัณฑิตหรือองค์กร

⁹ Unsolicited Electronic Message Ordinance, Chapter 593, Part 1, section 3

ซึ่งรับผิดชอบสำหรับบัญชีที่อยู่อิเล็กทรอนิกส์ที่เกี่ยวข้อง
ในกรณีที่บุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไปหรือองค์กรตั้งแต่
สององค์กรขึ้นไปร่วมกันในการใช้บัญชีดังกล่าวข้างต้น
หมายถึงบุคคลใดบุคคลหนึ่งหรือองค์กรใดองค์กรหนึ่ง
ดังกล่าว¹⁰

ดังนั้น จะเห็นได้ว่า ข้อความพาณิชย์
อิเล็กทรอนิกส์ ที่อยู่ภายใต้บังคับของกฎหมายนี้
จะต้องมีองค์ประกอบของ ความเชื่อมโยงกับช่องก
ดังกล่าวข้างต้น ตัวอย่างเช่น นาย A เป็นบุคคลที่
มีตัวตนอยู่ในช่องก ได้ทำการส่งข้อความสั้น(SMS)
เพื่อเสนอขายสินค้าหรือบริการไปยังนายหมายเลข
โทรศัพท์ของ นาย B ซึ่งเป็นผู้ใช้โดยจดทะเบียน
ซึ่งหมายเลขโทรศัพท์ของช่องก

3.4 ข้อความอิเล็กทรอนิกส์ที่ไม่อยู่ภายใต้ ขอบเขตของกฎหมาย

แม้ว่าข้อความอิเล็กทรอนิกส์นั้นจะมีลักษณะ
เข้าองค์ประกอบต่างๆดังกล่าวข้างต้น แต่กฎหมาย
UEMO ได้วางข้อยกเว้นไว้ กล่าวคือ ตารางข้อยกเว้น
ท้ายกฎหมาย โดยอาจแบ่งเป็นสองส่วน กล่าวคือ

(1) ข้อความที่ไม่ตกอยู่ภายใต้กฎหมาย UEMO
กล่าวคือเป็นการยกเว้นจากกฎหมายนี้ ทั้งฉบับ
ซึ่งปรากฏอยู่ในตารางที่ 1 เรียกว่า “กรณีที่ได้รับ
การยกเว้นจากกฎหมาย” (Matters exempted from
application of Ordinance) อันประกอบด้วยการ
ส่งข้อความพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ดังนี้

1) เสียง ภาพ หรือข้อความวิดิทัศน์ หรือ
ข้อความซึ่งเป็นการผสมกันของ ตัวอักษร เสียง ภาพ
หรือวิดิทัศน์ ซึ่งเกี่ยวกับการสื่อสารเชิงปฏิสัมพันธ์
(Interactive communication) ระหว่างบุคคล
โดยไม่มีการบันทึกเสียงหรือข้อมูลไว้ก่อน

2) เสียง ภาพ หรือข้อความวิดิทัศน์ หรือ
ข้อความซึ่งเป็นการผสมกันของ ตัวอักษร เสียง ภาพ
หรือวิดิทัศน์ ซึ่งเกี่ยวกับ

(a) การสื่อสารระหว่างบุคคลซึ่งเป็น
การสื่อสารเชิงปฏิสัมพันธ์ (Interactive communication)
ระหว่างผู้โทรและผู้รับ (Caller and Recipient)

(b) การบันทึกเสียงไว้ก่อนหรือมี
องค์ประกอบของการส่งเคราะห์โดยเครื่องมือใดๆ
ซึ่งการบันทึกเสียงหรือการส่งเคราะห์ดังกล่าวเป็นการ
ตอบสนองต่อข้อมูลของผู้โทรหรือผู้ติดต่อ

3) บริการรายการโทรทัศน์ (Television
program service) ไม่ว่าจะได้รับใบอนุญาตตามกฎหมาย
การกระจายเสียงหรือไม่ก็ตาม

4) บริการกระจายเสียง (Sound broadcasting
service) ไม่ว่าจะได้รับใบอนุญาตตามกฎหมาย
การกระจายเสียงหรือไม่ก็ตาม

ดังนั้นจะเห็นได้ว่า กฎหมายฉบับนี้
ไม่ครอบคลุมการสนทนาที่มีลักษณะ เป็นการสื่อสาร
เชิงปฏิสัมพันธ์ (Interactive communication)
ซึ่งมีการตอบสนองหรือตอบโต้กันสองทิศทางระหว่าง
ผู้รับและผู้ส่งข้อมูล เช่น การโทรศัพท์ นอกจากนี้
การโทรศัพท์ไปหาผู้รับโดยมีการบันทึกเสียงไว้ก่อน
ก็ไม่อยู่ในขอบเขตของกฎหมายฉบับนี้เช่นกัน

(2) ข้อความที่ได้รับยกเว้นจากหลักเกณฑ์
เกี่ยวกับการส่งข้อความพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ กล่าวคือ
เป็นการยกเว้น เฉพาะในส่วนที่ 2 ของกฎหมายฉบับนี้
กล่าวคือยกเว้นส่วนของกฎเกณฑ์ว่าด้วยการส่งข้อความ
พาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ (Part 2 : Rules about sending
commercial electronic messages) ข้อความที่ได้รับ
การยกเว้นจากส่วนที่ 2 คือ

ข้อความพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ใดๆ ซึ่งส่งไปยัง
บุคคลอื่นภายใต้เงื่อนไขต่อไปนี้

(a) ข้อความนั้นถูกส่งเพื่อตอบสนองต่อ
ข้อมูลซึ่งผู้ได้รับข้อความนั้นริเริ่มส่งไปหาผู้ส่ง (รวมถึง
แต่ไม่จำกัดอยู่เฉพาะข้อมูลที่สื่อสารทางอินเทอร์เน็ต)
ข้อยกเว้นนี้อยู่ภายใต้เงื่อนไขว่า ข้อความพาณิชย์

¹⁰ Unsolicited Electronic Message Ordinance, Chapter 593, Part 1, Section 2

อิเล็กทรอนิกส์ถูกส่งไปยังผู้รับในเวลาที่เหมาะสมภายหลังจากผู้รับข้อความนั้นได้เริ่มส่งข้อมูลไปยังผู้ส่งข้อความพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์นั้น

(b) ข้อความได้ถูกส่งไปยังผู้ส่งข้อความโดยผู้รับข้อความไม่ว่าโดยตรงหรือโดยผลของการกระทำของผู้รับข้อความ

(c) ข้อความนั้นจะไม่ถูกส่งไปนอกจากเพื่อการสื่อสารเกี่ยวกับข้อมูลนั้น

(d) ข้อความนั้นเป็นข้อความซึ่งผู้รับคาดหวังว่าจะได้รับเนื่องมาจากผลของการสื่อสารจะเห็นได้ว่า ข้อยกเว้นดังกล่าว เป็นกรณีที่ ผู้ได้รับข้อความเป็นผู้ริเริ่มส่งข้อมูลบางอย่างไปยังผู้ส่งข้อความก่อน จึงเป็นกรณีที่ถือว่า ผู้ได้รับข้อความเรียกร้อง (Solicit) ให้ผู้ส่งข้อความ ทำการส่งข้อความกลับมา ตัวอย่างเช่น การสอบถามเกี่ยวกับสินค้าหรือบริการทางอินเทอร์เน็ตไปยังผู้ขาย และจากนั้นผู้ขายได้ทำการส่งข้อความตอบกลับมา

▣ 4. หลักกฎหมาย UEMO เกี่ยวกับการส่งข้อความพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์โดยผู้รับไม่ได้เรียกร้อง

หากพิจารณาสภาพปัญหาดังกล่าวในบริบทของสิทธิในความเป็นส่วนตัว (Right to privacy) จะเห็นได้ว่า การส่งจดหมายอิเล็กทรอนิกส์เพื่อการขายสินค้าหรือบริการหรือการชักชวนเข้าร่วมเครือข่ายธุรกิจขายตรง กระทบต่อสิทธิในความเป็นส่วนตัวของผู้อื่น สองระดับ กล่าวคือ

(1) ขั้นตอนของการได้มาซึ่ง ที่อยู่อิเล็กทรอนิกส์ เช่น ที่อยู่จดหมายอิเล็กทรอนิกส์ของผู้อื่น อาจเป็นการได้มา โดยผู้เป็นเจ้าของที่อยู่นั้นมิได้รับรู้และยินยอม เช่น การซื้อขายที่อยู่จดหมายอิเล็กทรอนิกส์ (Trading list of email address) การเก็บรวบรวมที่อยู่จดหมายอิเล็กทรอนิกส์ด้วยโปรแกรมเฉพาะสำหรับการนี้ (Email harvesting software) เช่น “Email Spider” “Email Harvester” เพื่อเก็บรวบรวมที่อยู่จดหมาย

อิเล็กทรอนิกส์ตามเว็บไซต์ต่างๆในระบบอินเทอร์เน็ต

(2) ขั้นตอนของการส่งข้อความอิเล็กทรอนิกส์ไปยังผู้รับซึ่งมิได้เรียกร้องหรือเชื้อเชิญ

ดังนั้น ในส่วนต่อไป บทความนี้จะชี้ให้เห็นถึงหลักสำคัญของ UEMO ในการคุ้มครองสิทธิในความเป็นส่วนตัวของผู้ได้รับข้อความอิเล็กทรอนิกส์ โดยมีได้เรียกร้องเพื่อการเสนอขายสินค้าหรือบริการในประเด็นต่างๆของทั้งสองขั้นตอน

4.1 ประเด็นการได้มาซึ่งที่อยู่อิเล็กทรอนิกส์เพื่อนำไปใช้ติดต่อเสนอขายสินค้าหรือบริการ

การได้มาซึ่งที่อยู่อิเล็กทรอนิกส์ของผู้รับเพื่อใช้ติดต่อโดยผู้รับมิได้เรียกร้องนั้น อาจเป็นการได้มาโดยวิธีการต่างๆกัน เช่น การซื้อขายที่อยู่จดหมายอิเล็กทรอนิกส์ (Trading list of email address) การใช้โปรแกรมเก็บรวบรวมที่อยู่อิเล็กทรอนิกส์ (Email harvesting software) การเก็บรวบรวมที่อยู่จดหมายอิเล็กทรอนิกส์โดยการโจมตีระบบ เช่น การโจมตีด้วยการลุ่ม (เช่น วิธีการ Directory Harvest Attack) วิธีการดังกล่าวเหล่านี้ก็เป็นการกระทบสิทธิในความเป็นส่วนตัวของผู้อื่น กล่าวคือเป็นการได้มาซึ่งข้อมูลโดยมิได้รับความยินยอม

กฎหมาย UEMO มีบทบัญญัติส่วนที่ 3 (Part 3) กำหนดความผิดสำหรับกรณีดังกล่าวไว้โดยเฉพาะ (Rule about address-harvesting and related activities)

4.1.1 การเก็บรวบรวมที่อยู่จดหมายอิเล็กทรอนิกส์ด้วยโปรแกรมเฉพาะ (Email harvesting software)

การได้มาซึ่งที่อยู่อิเล็กทรอนิกส์ของผู้อื่นจำนวนมากนั้น อาจทำได้โดย การใช้โปรแกรม เช่น “Email Spider” “Email Harvester” เพื่อเก็บรวบรวมที่อยู่จดหมายอิเล็กทรอนิกส์ตามเว็บไซต์ต่างๆในระบบอินเทอร์เน็ต ดังนั้นจะเห็นได้ว่า ที่อยู่อิเล็กทรอนิกส์ซึ่งได้นำมาเผยแพร่ไว้ไม่ว่าเพื่อวัตถุประสงค์ใดๆก็ตาม อาจถูกเก็บรวบรวมไปเพื่อใช้ในการติดต่อโดยที่เจ้าของ

ที่อยู่อิเล็กทรอนิกส์นั้นมิได้รับรู้และยินยอมในการเก็บรวบรวมและใช้ที่อยู่อิเล็กทรอนิกส์ดังกล่าวแต่อย่างใด กฎหมาย UEMO ของฮ่องกง ควบคุมพฤติกรรมการเก็บรวบรวมที่อยู่จดหมายอิเล็กทรอนิกส์ (Email address) โดยใช้ซอฟต์แวร์หรือโปรแกรมเพื่อเก็บรวบรวมและโดยวิธีการอื่นๆ โดยบัญญัติเป็นหมวดเฉพาะสำหรับการลงโทษผู้กระทำการเกี่ยวข้องกับการใช้ซอฟต์แวร์ดังกล่าว ทั้งนี้เนื่องจากการเก็บรวบรวมที่อยู่อิเล็กทรอนิกส์ของผู้อื่นโดยไม่ได้รับความยินยอมนั้น นอกจากเป็นการกระทลสิทธิในความเป็นอยู่ส่วนตัวแล้ว ยังเป็นสาเหตุสำคัญที่จะนำไปสู่การกระทลสิทธิในความเป็นอยู่ส่วนตัวในขั้นตอนต่อไปกล่าวคือการส่งจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ไปโดยผู้รับมิได้เรียกร้องนั่นเองอาจกล่าวได้ว่ากฎหมาย UEMO ของฮ่องกงเป็นการวางมาตรการทางกฎหมายครอบคลุมตลอดกระบวนการที่เกี่ยวข้องกับการรวบรวมความเป็นอยู่ส่วนตัวทางจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ ทั้ง 2 ขั้นตอน กล่าวคือ

(1) กำหนดความผิดในขั้นตอนของการซื้อขายซอฟต์แวร์สำหรับเก็บรวบรวมที่อยู่จดหมายอิเล็กทรอนิกส์ (Trading email harvesting software) และ บัญชีรายชื่อที่อยู่อิเล็กทรอนิกส์ของผู้อื่นที่ได้เก็บรวบรวมมา (Trading email address) ซึ่งจะเห็นได้ว่า

กฎหมายได้กำหนดความผิดทั้งการซื้อขายซอฟต์แวร์หรือตัวโปรแกรม และ ที่อยู่อิเล็กทรอนิกส์ที่เก็บรวบรวมมาเนื่องจากการใช้ซอฟต์แวร์ดังกล่าว ทั้งนี้กฎหมายได้แยกกำหนดความผิดทั้งผู้จัดหา และ ผู้ได้มาซึ่งซอฟต์แวร์ และ บัญชีรายชื่อที่อยู่อิเล็กทรอนิกส์ กล่าวคือ มาตรา 15 กำหนดความผิดสำหรับผู้จัดหา (Supply) เช่น เป็นผู้ขายซอฟต์แวร์ในการเก็บรวบรวมที่อยู่อิเล็กทรอนิกส์ให้แก่ผู้อื่น¹¹ นอกจากกำหนดความผิดสำหรับผู้จัดหาแล้ว มาตรา 16 ยังกำหนดความผิดสำหรับผู้ได้มา (Acquire) ซึ่งซอฟต์แวร์ในการเก็บรวบรวมที่อยู่อิเล็กทรอนิกส์ และบัญชีรายชื่อที่อยู่อิเล็กทรอนิกส์ที่เก็บรวบรวมมาโดยซอฟต์แวร์ดังกล่าว เช่น เป็นผู้ซื้ออีกด้วย¹²

(2) นอกจากกฎหมายกำหนดขั้นตอนของการจัดหาและการได้มาซึ่งซอฟต์แวร์ หรือ บัญชีรายชื่อที่อยู่อิเล็กทรอนิกส์ดังกล่าวข้างต้นแล้ว กฎหมายยังได้กำหนดความผิดในขั้นตอนของการส่งจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ไปยังที่อยู่อิเล็กทรอนิกส์ที่ได้มาโดยการใช้ซอฟต์แวร์หรือบัญชีรายชื่อดังกล่าวอีกด้วย ดังจะเห็นได้จากมาตรา 17¹³ นอกจากการได้มาซึ่งที่อยู่อิเล็กทรอนิกส์โดยการใช้โปรแกรมในการเก็บรวบรวมที่อยู่อิเล็กทรอนิกส์ที่ปรากฏในเว็บไซต์ต่างๆ แล้ว การได้มาซึ่งที่อยู่

¹¹ มาตรา 15 (1) ห้ามมิให้ผู้ใดทำการจัดส่งต่อไปนี้ ให้บุคคลอื่น เพื่อการใช้ที่เกี่ยวข้องกับการส่งข้อความพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ซึ่งมีความสัมพันธ์กับฮ่องกงโดยปราศจากความยินยอมของผู้ใช้โดยการจดทะเบียนของที่อยู่อิเล็กทรอนิกส์นั้น...(a)... ซอฟต์แวร์เก็บรวบรวมที่อยู่อิเล็กทรอนิกส์

(2) ผู้ฝ่าฝืน (1) ถือว่ากระทำความผิดซึ่งต้องรับผิดโดยการปรับในระดับที่ 6

(3) ผู้จงใจฝ่าฝืน (1) มีโทษปรับ 1,000,000 เหรียญฮ่องกง และจำคุก 5 ปี

¹² มาตรา 16 (1) ห้ามมิให้ผู้ใดได้มาซึ่งสิ่งต่อไปนี้ เพื่อการใช้ที่เกี่ยวข้องกับการส่งข้อความพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ซึ่งมีความสัมพันธ์กับฮ่องกงโดยปราศจากความยินยอมของผู้ใช้โดยการจดทะเบียนของที่อยู่อิเล็กทรอนิกส์นั้น...(a)... ซอฟต์แวร์เก็บรวบรวมที่อยู่อิเล็กทรอนิกส์

(2) ผู้ฝ่าฝืน (1) ถือว่ากระทำความผิดซึ่งต้องรับผิดโดยการปรับในระดับที่ 6

(3) ผู้จงใจฝ่าฝืน (1) มีโทษปรับ 1,000,000 เหรียญฮ่องกง และจำคุก 5 ปี

¹³ มาตรา 17 (1) ห้ามมิให้ผู้ใดใช้สิ่งต่อไปนี้ เพื่อการส่งข้อความพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ซึ่งมีความสัมพันธ์กับฮ่องกงโดยปราศจากความยินยอมของผู้ใช้โดยการจดทะเบียนของที่อยู่อิเล็กทรอนิกส์นั้น...(a)... ซอฟต์แวร์เก็บรวบรวมที่อยู่อิเล็กทรอนิกส์

(2) ผู้ฝ่าฝืน (1) ถือว่ากระทำความผิดซึ่งต้องรับผิดโดยการปรับในระดับที่ 6

(3) ผู้จงใจฝ่าฝืน (1) มีโทษปรับ 1,000,000 เหรียญฮ่องกง และจำคุก 5 ปี

อิเล็กทรอนิกส์ของผู้อื่นโดยผู้หนึ่งไม่ได้รับรู้และยินยอม อาจทำโดยวิธีอัตโนมัติ (Automated means) เช่น วิธีการลุ่ม ซึ่งมีหลายวิธีเช่น “Directory Harvest Attack” หรือ DHA กฎหมาย UEMO ได้แยกกำหนดความผิดในขั้นตอนของการส่งจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ไปยังที่อยู่ที่ได้รับมาโดยวิธีอัตโนมัติไว้ต่างหากจากการส่งไปยังที่อยู่อิเล็กทรอนิกส์ที่ได้มาโดยการใช้โปรแกรมเก็บรวบรวมที่อยู่อิเล็กทรอนิกส์ กล่าวคือ บัญญัติเป็นความผิดไว้ในมาตรา 18¹⁴

มีข้อสังเกตว่า แม้กฎหมาย UEMO จะบัญญัติความผิดทั้งขั้นตอนการได้มาซึ่งตัวซอฟต์แวร์ในการเก็บรวบรวมที่อยู่อิเล็กทรอนิกส์ และการใช้ซอฟต์แวร์ดังกล่าวเพื่อการส่งจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ก็ตาม แต่กฎหมาย UEMO มิได้กำหนดความผิดในขั้นตอนของการใช้ซอฟต์แวร์ดังกล่าวเพื่อการเก็บรวบรวมที่อยู่อิเล็กทรอนิกส์ โดยยังมิได้ทำการส่งจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ไปยังที่อยู่นั้น

4.1.2 การซื้อขายที่อยู่จดหมายอิเล็กทรอนิกส์ (Trading list of email address)

เมื่อมีการใช้โปรแกรมเก็บรวบรวมที่อยู่อิเล็กทรอนิกส์ในเว็บไซด์ต่างๆแล้ว ที่อยู่อิเล็กทรอนิกส์ที่ได้รับมาจากการเก็บรวบรวมโดยใช้ซอฟต์แวร์ดังกล่าวจะถูกจัดเก็บเป็นข้อมูลหรืออาจเรียกว่า “บัญชีรายชื่อที่อยู่อิเล็กทรอนิกส์” ซึ่งข้อมูลนี้ จะถูกนำไปใช้เพื่อการ

ส่งจดหมายอิเล็กทรอนิกส์เพื่อการขายสินค้าหรือบริการ หรือชักชวนให้เข้าร่วมเครือข่ายธุรกิจขายตรงโดยเจ้าของที่อยู่นั้นมิได้เรียกร้อง ผู้ส่งจดหมายดังกล่าว อาจได้มาซึ่งบัญชีรายชื่อที่อยู่อิเล็กทรอนิกส์นี้ โดยการเก็บรวบรวมเอง หรือ ได้รับบัญชีรายชื่อดังกล่าวโดยการซื้อจากผู้อื่นซึ่งได้เก็บรวบรวมไว้ กฎหมาย UEMO ของฮ่องกง ได้ให้ความสำคัญกับการควบคุมการได้มาซึ่งที่อยู่อิเล็กทรอนิกส์ของผู้อื่นโดยมิชอบ โดยมาตรา 14 ได้นิยามความหมายของ “บัญชีรายชื่อที่อยู่อิเล็กทรอนิกส์ที่ได้เก็บรวบรวมมา” (Harvested-address list) ว่าหมายถึง...บัญชีรายชื่อที่อยู่อิเล็กทรอนิกส์ที่ได้รับมาจากการใช้ซอฟต์แวร์เพื่อการเก็บรวบรวมที่อยู่อิเล็กทรอนิกส์ นอกจากนี้กฎหมาย UEMO ได้กำหนดองค์ประกอบความผิดครอบคลุมทั้งสองขั้นตอน กล่าวคือ

(1) กำหนดความผิดในขั้นตอนของการจัดหาและได้มาซึ่งบัญชีรายชื่อที่อยู่อิเล็กทรอนิกส์ของผู้อื่นที่ได้เก็บรวบรวมมา (Trading email address) ทั้งนี้กฎหมายได้ แยกกำหนดความผิดทั้งผู้จัดหา และผู้ได้มาซึ่ง บัญชีรายชื่อที่อยู่อิเล็กทรอนิกส์ กล่าวคือ มาตรา 15 กำหนดความผิดสำหรับผู้ทำการจัดหา (Supply) เช่น เป็นผู้ขาย บัญชีรายชื่อที่อยู่อิเล็กทรอนิกส์ของผู้อื่นที่ได้เก็บรวบรวมมา¹⁵ นอกจากกำหนดความผิดสำหรับผู้จัดหาแล้ว มาตรา 16 ยังกำหนด

¹⁴ มาตรา 18 การส่งข้อความพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ไปยังที่อยู่อิเล็กทรอนิกส์ซึ่งได้มาโดยวิธีอัตโนมัติ

(1) ห้ามมิให้ผู้ใดส่งข้อความพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ซึ่งมีความสัมพันธ์กับฮ่องกงไปยังที่อยู่อิเล็กทรอนิกส์ซึ่งได้มาโดยวิธีอัตโนมัติ (Automated means)

(2) ผู้ฝ่าฝืน (1) ถือว่ากระทำความผิดซึ่งต้องรับผิดโดยการปรับในระดับที่ 6 และจำคุก 2 ปี

(3) ผู้จงใจฝ่าฝืน (1) มีโทษปรับ 1,000,000 เหรียญฮ่องกง และจำคุก 5 ปี

¹⁵ มาตรา 15 (1) ห้ามมิให้ผู้ใดทำการจัดส่งต่อไปนี้ ให้กับบุคคลอื่น เพื่อการใช้ที่เกี่ยวข้องกับการส่งข้อความพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ซึ่งมีความสัมพันธ์กับฮ่องกงโดยปราศจากความยินยอมของผู้ใช้โดยการจดทะเบียนของที่อยู่อิเล็กทรอนิกส์นั้น... (c)... บัญชีรายชื่อที่อยู่อิเล็กทรอนิกส์ที่ได้เก็บรวบรวมมา

(2) ผู้ฝ่าฝืน (1) ถือว่ากระทำความผิดซึ่งต้องรับผิดโดยการปรับในระดับที่ 6

(3) ผู้จงใจฝ่าฝืน (1) มีโทษปรับ 1,000,000 เหรียญฮ่องกง และจำคุก 5 ปี

ความรับผิดชอบสำหรับ ผู้ได้มา (Acquire) ซึ่งบัญชีรายชื่อที่อยู่อิเล็กทรอนิกส์ที่เก็บรวบรวมมาโดยซอฟต์แวร์ดังกล่าว เช่น เป็นผู้ซื้อ อีกด้วย¹⁶

(2) นอกจากกฎหมายกำหนดขั้นตอนของการจัดหาและการได้มาซึ่งบัญชีรายชื่อที่อยู่อิเล็กทรอนิกส์ดังกล่าวข้างต้นแล้ว กฎหมายยังได้กำหนดความผิดในขั้นตอนของการส่งจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ไปยังที่อยู่อิเล็กทรอนิกส์ที่ได้มาโดยใช้บัญชีรายชื่อดังกล่าวอีกด้วย ดังจะเห็นได้จากมาตรา 17¹⁷

ดังนั้นจะเห็นได้ว่า ในกรณีที่ผู้ส่งจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ ชื่อข้อมูลที่อยู่อิเล็กทรอนิกส์ของผู้รับมา และทำการส่งจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ไปยังที่อยู่เหล่านั้นจะเป็นความผิดตามกฎหมายทั้งสองขั้นตอนแยกต่างหากจากกัน กล่าวคือ ขั้นตอนการซื้อหรือได้มาซึ่งข้อมูลที่อยู่จดหมายอิเล็กทรอนิกส์ และ ขั้นตอนการส่งจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ไปยังที่อยู่ซึ่งได้มาดังกล่าวด้วยเหตุนี้ แม้ว่าผู้ได้มาซึ่งที่อยู่อิเล็กทรอนิกส์ของผู้รับยังไม่ได้ทำการส่งจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ไปยังที่อยู่ดังกล่าวก็เป็นความผิดแล้ว ซึ่งเป็นการคุ้มครองสิทธิในความเป็นส่วนตัวของตัวทั้งขั้นตอนของการได้มาซึ่งที่อยู่อิเล็กทรอนิกส์ของผู้รับโดยมิได้รับความยินยอม และ ขั้นตอนการส่งจดหมายไปยังที่อยู่ดังกล่าวโดยผู้รับมิได้เรียกร้อง

4.1.3 การได้มาซึ่งที่อยู่อิเล็กทรอนิกส์ของผู้อื่นโดยวิธีอัตโนมัติ

นอกจากการได้มาซึ่งที่อยู่อิเล็กทรอนิกส์ของผู้อื่นโดยใช้โปรแกรมเก็บรวบรวมดังกล่าวแล้วยังมีวิธีการอื่นๆที่เป็นการได้มาโดยมิได้รับความยินยอม เช่น การเก็บรวบรวมที่อยู่จดหมายอิเล็กทรอนิกส์โดยการโจมตีระบบด้วยการลู่อัตโนมัติ เช่น การใช้วิธี “Directory Harvest Attack” หรือ DHA กล่าวคือ ทำการคาดเดาที่อยู่จดหมายอิเล็กทรอนิกส์ชั้นและส่งที่อยู่นั้นไปยัง Mail Transfer Agent (MTA) ขององค์กรเป้าหมาย หากมีการตอบปฏิเสธก็แสดงว่าที่อยู่จดหมายอิเล็กทรอนิกส์ นั้นไม่มีอยู่ แต่หากมีการตอบรับก็แสดงว่า ที่อยู่จดหมายอิเล็กทรอนิกส์ นั้นมีอยู่จริง

หากพิจารณากฎหมาย UEMO ของฮ่องกงจะเห็นได้ว่า มิได้บัญญัติความผิดในขั้นตอนของการได้มาซึ่งที่อยู่อิเล็กทรอนิกส์ของผู้อื่นโดยวิธีอัตโนมัติไว้ แต่บัญญัติความผิดในขั้นตอนของการส่งจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ไปยังที่อยู่ซึ่งได้มาโดยวิธีดังกล่าวไว้ในมาตรา 18 (1) ซึ่งมีหลักว่า “ห้ามมิให้ผู้ใดส่งข้อความพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ซึ่งมีความสัมพันธ์กับฮ่องกงไปยังที่อยู่อิเล็กทรอนิกส์ซึ่งได้มาโดยวิธีอัตโนมัติ” สำหรับคำว่า “วิธีอัตโนมัติ” (Automated means) นั้นกฎหมายฉบับนี้ได้นิยามไว้ว่าหมายถึง “กระบวนการอัตโนมัติอันทำให้ได้มาซึ่งที่อยู่อิเล็กทรอนิกส์โดยการรวมตัวอักษร ตัวเลข หรือสัญลักษณ์”¹⁸

¹⁶ มาตรา 16 (1) ห้ามมิให้ผู้ใดได้มาซึ่งสิ่งต่อไปนี้ เพื่อการใช้ที่เกี่ยวกับการส่งข้อความพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ซึ่งมีความสัมพันธ์กับฮ่องกงโดยปราศจากความยินยอมของผู้ใช้โดยการจดทะเบียนของที่อยู่อิเล็กทรอนิกส์นั้น ... (c) ... บัญชีรายชื่อที่อยู่อิเล็กทรอนิกส์ที่ได้เก็บรวบรวมมา

(2) ผู้ฝ่าฝืน (1) ถือว่ากระทำความผิดซึ่งต้องรับผิดโดยการปรับในระดับที่ 6

(3) ผู้จงใจฝ่าฝืน (1) มีโทษปรับ 1,000,000 เหรียญฮ่องกง และจำคุก 5 ปี

¹⁷ มาตรา 17 (1) ห้ามมิให้ผู้ใด ใช้ สิ่งต่อไปนี้ เพื่อการส่งข้อความพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ซึ่งมีความสัมพันธ์กับฮ่องกงโดยปราศจากความยินยอมของผู้ใช้โดยการจดทะเบียนของที่อยู่อิเล็กทรอนิกส์นั้น ... (b) บัญชีรายชื่อที่อยู่อิเล็กทรอนิกส์ที่ได้เก็บรวบรวมมา

(2) ผู้ฝ่าฝืน (1) ถือว่ากระทำความผิดซึ่งต้องรับผิดโดยการปรับในระดับที่ 6

(3) ผู้จงใจฝ่าฝืน (1) มีโทษปรับ 1,000,000 เหรียญฮ่องกง และจำคุก 5 ปี

4.2 ประเด็นการส่งข้อความพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์โดยผู้รับมิได้เรียกร้อง

หลังจากได้พิจารณาประเด็นทางกฎหมายในขั้นตอนการได้มาซึ่งที่อยู่อิเล็กทรอนิกส์แล้ว บทความนี้จะได้ทำการพิจารณาประเด็นทางกฎหมายในขั้นตอนของการส่งข้อความอิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งหากพิจารณากฎหมาย UEMO แล้วพบว่า มีการบัญญัติหลักเกณฑ์ในขั้นตอนของการส่งข้อความอิเล็กทรอนิกส์ไว้โดยเฉพาะใน ส่วนที่ 2 (Part 2 : Rules about sending commercial electronic messages) ซึ่งอาจแยกพิจารณาลักษณะพฤติกรรมและกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมได้เป็นสองกรณีคือ กฎหมายเกี่ยวกับลักษณะและวิธีการส่ง และกฎหมายเกี่ยวกับการควบคุมเนื้อหาและรูปแบบของข้อความอิเล็กทรอนิกส์

4.2.1 ประเด็นเกี่ยวกับลักษณะและวิธีการส่ง

หากพิจารณากฎหมายที่กำหนดความผิดของการส่งข้อความอิเล็กทรอนิกส์โดยนำลักษณะและวิธีการส่ง (Sending method) มาเป็นองค์ประกอบความผิดแล้ว อาจพิจารณากฎหมาย UEMO ของฮ่องกงเกี่ยวกับการส่งในลักษณะและวิธีการต่างๆ ดังนี้

(1) การส่งข้อความอิเล็กทรอนิกส์โดยวิธีการรีเลย์ (Relay)

การส่งข้อความอิเล็กทรอนิกส์เพื่อการพาณิชย์โดยใช้วิธีการรีเลย์¹⁹ (Relay) เป็นวิธีการส่งที่ทำให้ผู้รับอาจเกิดความเข้าใจผิดในแหล่งที่มาของการส่ง

หากพิจารณา กฎหมาย UEMO ของฮ่องกง จะเห็นได้ว่า กฎหมายบัญญัติความผิดสำหรับกรณีนี้ไว้โดยเฉพาะใน มาตรา 20 กล่าวคือ

(1) ห้ามผู้ใดใช้อุปกรณ์โทรคมนาคม บริการ หรือเครือข่ายในการรีเลย์ข้อความพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์จำนวนมากซึ่งมีความสัมพันธ์กับฮ่องกง โดยเจตนา หลอกลวงหรือทำให้ผู้รับเข้าใจผิดในแหล่งที่มาของข้อมูลนั้น

(2) ผู้ฝ่าฝืน (1) ถือว่ากระทำความผิด ซึ่งมีโทษดังนี้

(a) ปรับในระดับที่ 6 และจำคุก 2 ปี

หรือ

(b) ปรับ 1,000,000 เหรียญฮ่องกง และจำคุก 5 ปี

(2) การส่งข้อความอิเล็กทรอนิกส์โดยใช้สคริปต์ (Script)

การส่งข้อความอิเล็กทรอนิกส์ เช่น จดหมายอิเล็กทรอนิกส์เพื่อการขายสินค้าหรือบริการหรือชักชวนให้เข้าร่วมเครือข่ายธุรกิจขายตรง มักจะเป็นการส่งจดหมายอิเล็กทรอนิกส์จำนวนมากโดยไม่เลือกผู้รับ (Non-selective) ทั้งนี้เพื่อเข้าถึงลูกค้าเป้าหมายได้กว้างที่สุด โดยผู้ส่งมักจะใช้ชุดของคำสั่งซึ่งเขียนขึ้นสำหรับส่งจดหมายอิเล็กทรอนิกส์จำนวนมาก ซึ่งชุดของคำสั่งนี้อาจเรียกว่า สคริปต์ (Script) ความพยายามในการป้องกันการส่งข้อความหรือจดหมายอิเล็กทรอนิกส์โดยใช้สคริปต์นั้น จะเห็นได้จากเว็บไซต์บางแห่งกำหนดรหัสให้ผู้ต้องการส่งข้อความหรือจดหมายอิเล็กทรอนิกส์

¹⁹ กฎหมาย UEMO มาตรา 18 นิยามความหมายของ “Automated means” ไว้ว่าหมายถึง “an automated process that generates possible electronic address by combining letters, characters, numbers or symbols into numerous permutations”

²⁰ การรีเลย์ (Relay) เกิดขึ้นในกรณีการส่งข้อความจดหมายพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ไปยังผู้รับจำนวนมากหรือทำให้ผู้รับเข้าใจผิดเกี่ยวกับแหล่งกำเนิดของข้อความนั้น การรีเลย์อาจเกิดขึ้นในกรณีการส่งจดหมายอิเล็กทรอนิกส์จากภายนอกโดเมนผ่านเซิร์ฟเวอร์ไปยังโดเมนอื่น โดยผู้ส่งและผู้รับต่างไม่ใช้อยู่ภายใต้โดเมนที่เซิร์ฟเวอร์ให้บริการ เช่น เซิร์ฟเวอร์ A ทำหน้าที่เป็นเมลเซิร์ฟเวอร์ (Mail server) ให้กับโดเมน hotmail.com การส่งจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ตามปกติคือการส่งผ่านเซิร์ฟเวอร์ของโดเมน hotmail.com แต่หากมีการส่งจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ผ่านเมลเซิร์ฟเวอร์ hotmail.com ให้กับผู้รับในโดเมนอื่น เช่น yahoo.com จะเรียกว่าเป็นการรีเลย์ (relay) ข้อดีของการรีเลย์ คือทำให้การส่งจดหมายอิเล็กทรอนิกส์สะดวกขึ้นเนื่องจากการส่งต่อไปเป็นทอดๆ แต่ข้อเสียก็คือการที่เซิร์ฟเวอร์สามารถส่ง รีเลย์ได้ นั้นทำให้นำไปใช้ในการส่งจดหมายอิเล็กทรอนิกส์จำนวนมากเพื่อการขายตรง อันเป็นการรบกวนความเป็นส่วนตัวของผู้อื่นได้ นอกจากนี้ยังอาจทำให้ผู้รับเกิดความเข้าใจผิดในแหล่งที่มาของการส่งข้อมูลนั้น

ต้องกรอกก่อนจึงจะส่งข้อความได้ สำหรับมาตรการทางกฎหมายนั้น กฎหมาย UEMO ของฮ่องกงได้กำหนดความผิดไว้เฉพาะในมาตรา 16 ซึ่งวางหลักว่าห้ามผู้ใดใช้สคริปต์ (Script)²⁰ หรือวิธีอัตโนมัติอื่นใดในการลงทะเบียนที่อยู่อิเล็กทรอนิกส์ 5 ที่อยู่หรือกว่านั้นขึ้นไป เพื่อทำการส่งข้อความพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์จำนวนมาก (Multiple commercial electronic messages) ซึ่งมีความสัมพันธ์กับฮ่องกงโดยปราศจากความยินยอมของผู้ใช้โดยการจดทะเบียนของที่อยู่อิเล็กทรอนิกส์ซึ่งได้รับการส่งข้อความนั้น

(3) การส่งข้อความอิเล็กทรอนิกส์จากการบัญชีผู้ใช้จดหมายอิเล็กทรอนิกส์ซึ่งลงทะเบียนไว้โดยบิดเบือนข้อมูลบ่งชี้ตัวผู้ลงทะเบียนที่แท้จริง

ผู้ส่งจดหมายอิเล็กทรอนิกส์เพื่อการพาณิชย์ อาจทำการลงทะเบียนบัญชีผู้ใช้จดหมายอิเล็กทรอนิกส์ (Electronic mail account) หลายฉบับโดยบิดเบือนอย่างเป็นสาระสำคัญซึ่งข้อมูลบ่งชี้ตัวผู้ลงทะเบียนที่แท้จริง เพื่อทำการส่งจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ไปยังผู้รับจำนวนมากจากบัญชีผู้ใช้จดหมายอิเล็กทรอนิกส์ที่ลงทะเบียนไว้แล้ว ทำให้เป็นอุปสรรคในการระบุตัวได้ว่าใครเป็นผู้ส่งจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ดังกล่าว หากพิจารณากฎหมาย UEMO ของฮ่องกง จะเห็นว่าได้บัญญัติความผิดสำหรับกรณีนี้ไว้โดยเฉพาะในมาตรา 25 โดยกำหนดความผิดสำหรับ บุคคลซึ่งกระทำการต่อไปนี้

(a) ใช้ข้อมูลซึ่งมีการบิดเบือนอย่างเป็นสาระสำคัญซึ่งการบ่งชี้ตัวผู้ลงทะเบียนที่แท้จริงในการลงทะเบียน ที่อยู่อิเล็กทรอนิกส์ 5 ที่อยู่ขึ้นไป หรือโดเมนเนม 2 โดเมนขึ้นไป และ

(b) ริเริ่มส่งข้อความพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์จำนวนมากซึ่งมีความสัมพันธ์กับฮ่องกงจากที่อยู่อิเล็กทรอนิกส์ หรือ โดเมนเนม หรือทั้งสองอย่าง

ผู้กระทำความผิดดังกล่าวต้องระวางโทษปรับและจำคุก 10 ปี

ในการพิจารณาความผิดเกี่ยวกับการลงทะเบียนใช้ที่อยู่อิเล็กทรอนิกส์โดยบิดเบือนข้อมูลบ่งชี้ตัวผู้ลงทะเบียนใช้ นั้นกฎหมายของฮ่องกง ใช้เกณฑ์พิจารณาจำนวนของที่อยู่อิเล็กทรอนิกส์ซึ่งทำการลงทะเบียนโดยบิดเบือนดังกล่าวว่า จะต้องเป็นจำนวน 5 ที่อยู่ขึ้นไป หรือหากเป็นการลงทะเบียนโดเมนเนมโดยบิดเบือนข้อมูลเกี่ยวกับตัวผู้ลงทะเบียน ก็จะต้องเป็นการลงทะเบียน 2 โดเมนเนมขึ้นไป

4.2.2 ประเด็นเกี่ยวกับการควบคุมเนื้อหาและรูปแบบของข้อความอิเล็กทรอนิกส์

นอกจากประเด็นทางกฎหมายเกี่ยวกับลักษณะและวิธีในการส่งข้อความอิเล็กทรอนิกส์ซึ่งเป็นการผิดตามกฎหมายแล้วกฎหมาย UEMO ยังได้กำหนดหลักการเพื่อควบคุมเนื้อหา (Content) และรูปแบบ (Form) ของข้อความอิเล็กทรอนิกส์

(1) การกำหนดให้ระบุรายละเอียดอันอาจบ่งชี้ตัวผู้ส่งได้

กฎหมายฮ่องกงได้กำหนดเนื้อหาของข้อความพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ไว้ว่าจะต้องมีรายละเอียดที่สามารถบ่งชี้ (Identify) ตัวผู้ส่งได้โดยวางหลักไว้ในมาตรา 8 ว่า “..(1) ห้ามบุคคลใดๆ ส่งข้อความพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ซึ่งมีความสัมพันธ์กับฮ่องกง เว้นแต่..(a) ข้อความนั้นได้ระบุข้อมูลที่สามารถบ่งชี้บุคคลหรือองค์กรที่ส่งข้อความนั้นอย่างชัดเจนและถูกต้อง...” นอกจากนี้ มาตรา 5 ของกฎหมาย UEMO บทที่ 593 A ส่วนที่ 2 ว่าด้วย กฎเกณฑ์เสริม เกี่ยวกับการส่งข้อความพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ (Supplementary Rules about sending commercial electronic messages) อันเป็นการขยายความมาตรา 8 ดังกล่าว ได้กำหนดรายละเอียดของข้อมูลที่ต้องระบุไว้ดังนี้

²⁰ กฎหมาย UEMO นิยามความหมายของ “Script” ไว้ว่า “a list of instructions or commands to an information system”

(1) ข้อความพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งส่งโดยจดหมายอิเล็กทรอนิกส์จะต้องมีรายการต่อไปนี้

(a) ชื่อของบุคคลหรือองค์กรซึ่งได้รับมอบอำนาจในการส่งข้อความนั้น

(b) ที่อยู่ของบุคคลหรือองค์กรนั้น

(c) หมายเลขโทรศัพท์สำหรับการติดต่อบุคคลหรือองค์กรนั้น

(2) ระบบ “Opt-out”

ระบบการคุ้มครองสิทธิในความเป็นอยู่ส่วนตัวเกี่ยวกับการส่งข้อความอิเล็กทรอนิกส์โดยผู้รับมิได้เรียกร้อง อาจแบ่งได้เป็นสองระบบกล่าวคือ ระบบ “Opt-in” ซึ่งจะต้องได้รับความยินยอมของผู้รับก่อนจึงจะสามารถส่งข้อความอิเล็กทรอนิกส์ไปยังบุคคลนั้นได้ และ ระบบ “Opt-out” ซึ่งจะเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้รับข้อความพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์นั้นสามารถแสดงเจตนาไม่ต้องการรับการติดต่อในอนาคตอีกต่อไป

มาตรา 9 ของกฎหมาย UEMO กำหนดให้ข้อความพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์จะต้องเปิดโอกาสให้ผู้รับข้อความสามารถแจ้งความประสงค์ที่จะไม่รับข้อความนั้นอีกต่อไป (Unsubscribe request) สำหรับรายละเอียดต่างๆ ที่ผู้ส่งข้อความต้องจัดให้มีนั้น มาตรา 8 ของกฎหมาย Unsolicited Electronic Message Ordinance บทที่ 593 A วางหลักไว้ดังนี้ “...ประโยชน์เกี่ยวกับการบอกยกเลิกการรับข้อความจะต้องแสดงไว้ ณ จุดเริ่มต้นของข้อความในลักษณะที่ชัดเจนและเป็นไปตามลำดับต่อไปนี้

(1) ชื่อของบุคคลหรือองค์กรซึ่งมอบหมายให้ส่งข้อความนั้น

(2) ประโยคเกี่ยวกับการบอกยกเลิกการรับข้อความ

(3) การป้อนข้อมูลนำเข้าซึ่งระบุไว้ในข้อความ

ดังนี้ จะเห็นได้ว่า กฎหมาย UEMO ใช้หลัก “Opt-out” กล่าวคือ กำหนดให้ผู้ส่งข้อความพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์จัดให้ผู้รับสามารถตอบกลับเพื่อมีคำร้องขอ

(Unsubscribe request) ที่จะไม่รับข้อความอิเล็กทรอนิกส์ในครั้งต่อไป

(3) การปิดเบือนหัวข้อของข้อความอิเล็กทรอนิกส์

การปิดเบือนข้อเท็จจริงของผู้ส่งข้อความอิเล็กทรอนิกส์เพื่อการขายสินค้าหรือบริการหรือการชักชวนให้เข้าร่วมเครือข่ายธุรกิจขายตรงนั้น อาจแยกได้เป็นสองกรณี กล่าวคือ

กรณีแรก การปิดเบือนข้อมูลที่ใช้ในการลงทะเบียนที่อยู่อิเล็กทรอนิกส์เพื่อทำให้ไม่สามารถบ่งชี้ได้ว่าข้อความอิเล็กทรอนิกส์นั้นส่งมาจากผู้ใด

กรณีที่สอง การปิดเบือนข้อมูลในหัวข้อของข้อความอิเล็กทรอนิกส์เพื่อทำให้ผู้รับไม่อาจทราบถึงวัตถุประสงค์แท้จริงของข้อความนั้น ซึ่งในส่วนนี้จะพิจารณาการปิดเบือนในกรณีที่สองนี้

การใช้หัวข้อหรือหัวเรื่องของข้อความอิเล็กทรอนิกส์ เช่น หัวเรื่องของจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งไม่สื่อแสดงแน่ชัดถึงวัตถุประสงค์และเนื้อหาของจดหมาย นับปัญหาที่สำคัญประการหนึ่งซึ่งสร้างภาระต่อผู้รับโดยเฉพาะผลกระทบด้านเวลา ที่ต้องใช้เพิ่มขึ้นในการคัดแยกจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ เนื่องจากผู้รับไม่สามารถคัดแยกหรือลบจดหมายนั้นทิ้งได้ทันทีเมื่อเห็นหัวข้อ ทำให้ผู้รับต้องเสียเวลาเปิดอ่านเนื้อหาของจดหมายฉบับนั้นเพื่อที่จะทราบในเวลาต่อมาว่าเป็นการขายตรงสินค้าหรือบริการหรือการชักชวนให้เข้าร่วมเครือข่ายธุรกิจขายตรง

เมื่อพิจารณากฎหมาย UEMO ของฮ่องกง จะเห็นได้ว่า มีการวางหลักกำหนดให้ข้อความพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ในรูปของจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ ต้องไม่มีลักษณะของหัวข้อ ที่ทำให้ผู้รับสำคัญผิดในเนื้อหาของข้อความ โดยมาตรา 12 วางหลักห้ามการส่งข้อความจดหมายพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ซึ่งมีหัวข้อที่อาจทำให้สำคัญผิด (Misleading subject heading) ไว้ดังนี้

“ห้ามบุคคลใดส่ง ข้อความจดหมายพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ (Commercial electronic mail

message) อันมีความสัมพันธ์กับฮ่องกง หากหัวเรื่อง
ของข้อความนั้นอาจทำให้ผู้รับสำคัญผิดในข้อเท็จจริง
อันเป็นสาระสำคัญเกี่ยวกับเนื้อหาสาระของข้อความนั้น”

**(4) ระบบการขึ้นทะเบียนที่อยู่อิเล็กทรอนิกส์
ซึ่งไม่ประสงค์รับการติดต่อโดยมิได้เรียกร้อง
("Do not E-mail register")**

ระบบการขึ้นทะเบียนไม่ประสงค์รับการ
ติดต่อนั้นเริ่มต้นมาจากการขึ้นทะเบียนหมายเลขโทรศัพท์
(Do-not-call register) ดังจะเห็นได้จาก กฎหมาย
"Telephone Consumer Protection Act หรือ TCPA"
ของสหรัฐอเมริกา ซึ่งกำหนดหลักการคุ้มครองสิทธิ
ในความเป็นอยู่ส่วนตัวของผู้ได้รับการติดต่อโดยมิได้
เรียกร้องทางโทรศัพท์ ซึ่งคณะกรรมการสื่อสารของ
สหรัฐ (Federal Communication Commission หรือ
FCC) ร่วมกับ คณะกรรมการการค้าสหรัฐ (Federal
Trade Commission หรือ FTC) ได้เปิดให้มีการ
ลงทะเบียนหมายเลขใน "บัญชีรายชื่อห้ามโทรศัพท์"
(Do-not-Call List) การที่กฎหมายกำหนดให้
ผู้ไม่ประสงค์รับการติดต่อโดยมิได้เรียกร้องสามารถแสดง
เจตนาแจ้งความประสงค์ไม่รับการติดต่อทางโทรศัพท์
นั้นก็คือระบบการคุ้มครองในลักษณะ "Opt-in" นั่นเอง
กล่าวคือ ต้องได้รับความยินยอมก่อนจึงสามารถ
ติดต่อไปยังบุคคลนั้นๆได้ แนวคิดการคุ้มครองสิทธิ
ในความเป็นอยู่ส่วนตัวโดยระบบการขึ้นทะเบียน
หมายเลขโทรศัพท์นี้ ได้ขยายมาถึงกรณีการติดต่อ
ทางอิเล็กทรอนิกส์โดยมิได้เรียกร้องด้วยดังจะเห็นได้
จากกฎหมาย UEMO ของฮ่องกงนั้น ได้กำหนดให้
มีระบบการขึ้นทะเบียนที่อยู่อิเล็กทรอนิกส์ซึ่งไม่ประสงค์
รับการติดต่อโดยมิได้เรียกร้องเอาไว้โดยเฉพาะ ดังจะเห็น
ได้จาก ในส่วนที่ 5 (Part 5) ของกฎหมาย UEMO
นี้ได้วางหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการจดทะเบียนบัญชีรายชื่อ
ไม่ประสงค์รับการติดต่อ (Do-not-call Register)
ไว้ในมาตรา 31 ซึ่งให้อำนาจ "Telecommunication
Authority" ในการดำเนินการเกี่ยวกับการจดทะเบียน
บัญชีรายชื่อไม่ประสงค์รับการติดต่อ ดังนี้

(1) "Telecommunication Authority"
อาจจัดให้มีการจดทะเบียนบัญชีรายชื่อที่อยู่อิเล็กทรอนิกส์
ซึ่งไม่ประสงค์รับการติดต่อ และอาจทำการใดๆตามที่
จำเป็นในการจัดให้มี ดำเนินการและบริหารจัดการ
บัญชีรายชื่อดังกล่าว

(2) วัตถุประสงค์ของการจดทะเบียน
บัญชีรายชื่อไม่ประสงค์รับการติดต่อ มีดังนี้

(a) จัดให้มีวิธีการสำหรับผู้จดทะเบียน
ที่อยู่อิเล็กทรอนิกส์ สามารถแจ้งผู้ส่งข้อความพาณิชย์
อิเล็กทรอนิกส์ว่า ตนไม่ต้องการรับข้อความดังกล่าว

(b) จัดให้มีวิธีการที่ให้ผู้ส่งข้อความ
พาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์สามารถ ทราบได้ว่า ผู้จดทะเบียน
ที่อยู่อิเล็กทรอนิกส์นั้นไม่ต้องการรับข้อความพาณิชย์
อิเล็กทรอนิกส์

(3) "Telecommunication Authority"
อาจจัดให้มีการจดทะเบียนบัญชีรายชื่อไม่ประสงค์
รับการติดต่อแยกประเภทตามชนิดของที่อยู่อิเล็กทรอนิกส์

(4) การจดทะเบียนบัญชีรายชื่อไม่ประสงค์
รับการติดต่อ จะได้รับการเก็บรักษาไว้ในรูปแบบที่
"Telecommunication Authority" เห็นว่าเหมาะสม
รวมถึง

(a) รูปแบบเอกสาร (Documentary
form) หรือ

(b) รูปแบบอื่นนอกเหนือจากเอกสาร

(5) ถ้าการจดทะเบียนไม่ประสงค์รับการ
ติดต่อนั้นได้รับการเก็บรักษาในรูปแบบอื่นนอกเหนือจากเอกสาร
ข้อมูลในการจดทะเบียนนั้นจะต้องสามารถนำมาผลิตซ้ำ
ในลักษณะที่สามารถอ่านได้

5. การบังคับใช้กฎหมาย (Administration and Enforcement)

ในส่วนที่ 5 (Part 5) ของกฎหมาย UEMO
ได้วางหลักเกี่ยวกับการบังคับใช้กฎหมาย (Administration and Enforcement) ทั้งนี้ กลไกที่สำคัญในการบังคับใช้
กฎหมายก็คือ การออกคำสั่งบังคับใช้กฎหมาย

(Enforcement notice) ของหน่วยงาน Telecommunication Authority กล่าวคือ เมื่อมีการกระทำใดอันเป็นการฝ่าฝืนหลักเกณฑ์ในส่วนที่ 2 เกี่ยวกับการส่งข้อความพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ (Rule about sending commercial electronic messages) ดังกล่าวข้างต้น หน่วยงาน Telecommunication Authority จะออกคำสั่งบังคับใช้กฎหมายเป็นลายลักษณ์อักษรไปยังผู้ฝ่าฝืน โดยระบุรายละเอียดของการฝ่าฝืนกฎหมาย และ สั่งให้บุคคลนั้นกระทำการตามขั้นตอนที่ระบุไว้ในคำสั่งเพื่อเป็นการเยียวยาการกระทำที่ฝ่าฝืนกฎหมายตามระยะเวลาที่กำหนดในคำสั่งนั้นสาระสำคัญของมาตรา 38 มีดังต่อไปนี้

มาตรา 38 การออกคำสั่งบังคับใช้กฎหมาย (Enforcement notice)

(1) เมื่อหน่วยงาน Telecommunication Authority มีความเห็นว่า บุคคลใดๆ

(a) กำลังกระทำการฝ่าฝืนบทบัญญัติใดๆ ในส่วนที่ 2 (กฎเกณฑ์เกี่ยวกับการส่งข้อความพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์) หรือ

(b) ได้กระทำการฝ่าฝืนบทบัญญัติใดๆ ในส่วนที่ 2 (กฎเกณฑ์เกี่ยวกับการส่งข้อความพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์)

หน่วยงานอาจออกคำสั่งบังคับใช้กฎหมายเป็นลายลักษณ์อักษรไปยังบุคคลนั้นเป็นภาษาจีนและภาษาอังกฤษ

(c) คำสั่งนั้นจะกล่าวถึงความเห็นของหน่วยงานเกี่ยวกับการฝ่าฝืนกฎหมาย

(d) ระบุงการฝ่าฝืนกฎหมายรวมทั้งเหตุผลที่หน่วยงานเชื่อว่าการกระทำของบุคคลนั้นเป็นการฝ่าฝืนกฎหมาย

(e) สั่งให้บุคคลนั้นกระทำการตามขั้นตอนที่ระบุไว้ในคำสั่งเพื่อเป็นการเยียวยาการกระทำที่ฝ่าฝืนกฎหมายตามระยะเวลาที่กำหนดในคำสั่งนั้น

(2) ขั้นตอนที่ระบุในคำสั่งเพื่อเยียวยาความเสียหายจากการฝ่าฝืนกฎหมายนั้น อาจกำหนดขึ้นโดย

(a) อ้างอิงกับประมวลแนวปฏิบัติ

(b) ให้ทางเลือกกับบุคคลนั้นในการเยียวยาความเสียหายจากการฝ่าฝืนกฎหมาย

(3) ภายใต้ (4) กำหนดระยะเวลาที่ระบุไว้ในคำสั่งบังคับใช้กฎหมายสำหรับการให้บุคคลนั้นกระทำการตามขั้นตอนที่กำหนดจะต้องไม่สิ้นสุดลงก่อนถึงเวลาที่ระบุไว้ในมาตรา 48 (อุทธรณ์ต่อคณะกรรมการพิจารณาอุทธรณ์)

(4) หากหน่วยงานมีความเห็นว่าขั้นตอนที่ระบุไว้ในคำสั่งเพื่อเป็นการเยียวยาการกระทำที่ฝ่าฝืนกฎหมายนั้นมีลักษณะเร่งด่วน

(a) หน่วยงานอาจระบุในคำสั่งแจ้งแสดงความเห็นถึงลักษณะเร่งด่วนนั้นพร้อมเหตุผล

(b) เมื่อคำสั่งมีการระบุถึงลักษณะเร่งด่วนแล้ว ความตาม (3) ของมาตรานี้จะไม่ใช้บังคับ แต่คำสั่งจะต้องไม่กำหนดให้บุคคลนั้นดำเนินการตามขั้นตอนก่อนสิ้นระยะเวลา 7 วัน นับแต่วันที่ออกคำสั่ง

(5) หน่วยงานอาจยกเลิกคำสั่งบังคับใช้กฎหมายโดยแจ้งเป็นลายลักษณ์อักษร

หากบุคคลผู้ได้รับคำสั่งดังกล่าวแล้วไม่ปฏิบัติตามคำสั่งที่ระบุในคำสั่งการบังคับใช้กฎหมาย บุคคลนั้นจะมีความผิดตามมาตรา 39 ซึ่งวางหลักว่า

(1) บุคคลผู้ซึ่งฝ่าฝืนคำสั่งบังคับใช้กฎหมายตามมาตรา 38 มีความผิดตามมาตรา

(2) บุคคลซึ่งกระทำความผิดตามมาตรา มีความรับผิดชอบ

(a) ปรับในระดับ 6 สำหรับการกระทำผิดครั้งแรก

(b) ปรับ 500000 เหรียญ สำหรับการกระทำผิดครั้งที่สองและครั้งต่อมา

ในกรณีการกระทำผิดต่อเนื่อง มีโทษปรับ 1000 เหรียญต่อวันในระหว่างที่ความผิดนั้นยังดำเนินอยู่

(3) บุคคลที่ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดตามมาตราสามารถยกข้อต่อสู้ว่าตนได้กระทำการด้วยความระมัดระวังแล้วในการปฏิบัติตามให้เป็นไปตามคำสั่ง

การบังคับใช้กฎหมาย

อย่างไรก็ตาม บุคคลซึ่งได้รับคำสั่งการบังคับใช้กฎหมายตามมาตรา 38 มีสิทธิอุทธรณ์ต่อคณะกรรมการพิจารณาอุทธรณ์ข้อความอิเล็กทรอนิกส์ที่ผู้รับมิได้เรียกร้อง (Unsolicited Electronic Messages Appeal Board) โดยอุทธรณ์เกี่ยวกับคำสั่งการบังคับใช้กฎหมายทั้งหมดหรือส่วนใดส่วนหนึ่ง (มาตรา 48) ซึ่ง คณะกรรมการพิจารณาอุทธรณ์โดยการยินยอม หรือกลับ คำสั่งการบังคับใช้กฎหมาย รวมทั้งอาจมีคำสั่งเพิ่มเติมใดๆ ตามที่เห็นจำเป็น (มาตรา 50)

6. ประเด็น คำสั่งใหม่ทดแทนความเสียหายจากจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ซึ่งผู้รับมิได้เรียกร้อง

กฎหมาย UEMO นอกจากเป็นกฎหมายที่กำหนดโทษทางอาญา เช่น โทษจำคุกและปรับสำหรับการส่งจดหมายอิเล็กทรอนิกส์เพื่อการพาณิชย์ที่เข้าองค์ประกอบความผิดของกฎหมายแล้ว ในส่วนที่ 7 (บทเบ็ดเตล็ด) มาตรา 57 ยังได้ให้สิทธิผู้เสียหายจากการกระทำอันฝ่าฝืนกฎหมายนี้ในการเรียกร้องค่าเสียหายจากผู้ฝ่าฝืนกฎหมายได้ ดังจะเห็นได้จากหลักการตามมาตรา 57 ซึ่งสรุปได้ว่า

บุคคลผู้ได้รับความเสียหายจากการกระทำอันเป็นการฝ่าฝืนกฎหมาย UEMO (ผู้เรียกร้อง หรือ “Claimant”) มีสิทธิดำเนินคดีเรียกร้องกับผู้กระทำการฝ่าฝืนกฎหมายฉบับนี้ซึ่งเรียกว่า “ผู้ถูกเรียกร้อง” โดยมาตรา 57 ให้อำนาจศาล “District Court” ดังนี้

(a) ตัดสินว่า ผู้ถูกเรียกร้องกระทำการฝ่าฝืนกฎหมาย

(b) มีคำสั่งให้ผู้ถูกเรียกร้อง ปฏิบัติการอันเหมาะสมเพื่อเยียวยาความเสียหายแก่ผู้เรียกร้อง

(c) มีคำสั่งให้ผู้ถูกเรียกร้องชำระค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายใดๆอันเกิดแก่ผู้เรียกร้อง

(d) มีคำสั่งใดๆ หรือให้ทำการเยียวยาใดๆ ที่เหมาะสมกับความเสียหายของผู้เรียกร้อง

นอกจากนี้ มาตรา 57 ยังกำหนดว่า เพื่อหลีกเลี่ยงกรณีอันเป็นที่สงสัย บทบัญญัติใดๆของมาตรา 57 นี้ ไม่เป็นการกระทบกระเทือนหรือจำกัดสิทธิ เอกสิทธิ์นี้ หรือความรับผิดชอบ ตามกฎหมายอื่น

7. unsup

กฎหมาย UEMO ของฮ่องกง ได้วางหลักเกณฑ์ควบคุมวงจรพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับการรบกวนความเป็นอยู่ส่วนตัวโดยการส่งข้อความอิเล็กทรอนิกส์เพื่อการพาณิชย์ โดยครอบคลุมพฤติกรรมหลักสองขั้นตอน กล่าวคือ

(1) ขั้นตอนของการเก็บรวบรวมหมายเลขติดต่อหรือที่อยู่อิเล็กทรอนิกส์ของผู้อื่น และ

(2) ขั้นตอนของการส่งข้อความอิเล็กทรอนิกส์ไปยังที่อยู่อิเล็กทรอนิกส์ของผู้อื่นโดยเจ้าของที่อยู่นั้นมิได้เรียกร้องหรือเชื่อถือ

นอกจากนี้วางหลักเกณฑ์ควบคุมเนื้อหาของข้อความอิเล็กทรอนิกส์ เช่น ข้อความที่ใช้หัวเรื่องอันอาจทำให้ผู้รับสับสนถึงวัตถุประสงค์แท้จริงของข้อความนั้น รวมทั้งกำหนดให้ผู้ส่งข้อความต้องจัดให้ผู้รับสามารถแจ้งคำขอไม่ประสงค์รับข้อความจากผู้ส่งนั้น ในครั้งต่อไป กฎหมาย UEMO ยังได้วางมาตรการเชิงป้องกัน เช่น การขึ้นทะเบียนที่อยู่อิเล็กทรอนิกส์ซึ่งไม่ประสงค์รับการติดต่อ เพื่อมิให้เกิดการส่งข้อความไปยังที่อยู่นั้นอีกด้วย ด้วยเหตุนี้ กฎหมาย UEMO ดังกล่าวจึงสามารถนำมาเป็นตัวแบบ (Model) ในการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายของไทยที่เกี่ยวข้องเพื่อวางระบบคุ้มครองสิทธิในความเป็นอยู่ส่วนตัวของผู้ถูกรบกวนจากข้อความอิเล็กทรอนิกส์เพื่อการพาณิชย์โดยมิได้เรียกร้องต่อไป

■ บรรณานุกรม

ภาษาไทย

คณาธิป ทองรวีวงศ์, มาตรการทางกฎหมายในการคุ้มครองสิทธิในความเป็นอยู่ส่วนตัว : ศึกษากรณีการรบกวนสิทธิในความเป็นอยู่ส่วนตัวโดยธุรกิจขายตรง, รายงานการวิจัย, (กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเซนต์จอห์น), 2553.

ภาษาต่างประเทศ

Bambauer, E. Derek, (2005). Solving the Inbox Paradox : An Information-based policy Approach to Unsolicited E-mail Advertising, 10 VA. Journal of law & Technology5, 8-14.

Bray, Hiawatha.(1996). "Getting Rid of Junk E-Mail", Boston Globe, Sept. 26.

Edwards, Lillian. (2005). Canning the Spam and Cutting the Cookies: Consumer Privacy On-Line and EU Regulation (2005). The New Legal Framework for E-Commerce in Europe, L.Edwards, , ed., Hart Publishing, Oxford, 2005.

Emma Ogilvie, 2000. Trends & Issues in crime and criminal justice. Australian Institute of Criminology, September 2000.

Garfinkel, Simson .(1996). "Spam King! Your Source for Spams Netwide!", WIRED, Feb.

Graham, Paul. (2003). Better Bayesian Spam Filtering. [Online], Available from, <http://paulgraham.com/better.html>

Hansell, S. (2003) "Diverging Estimates of the Cost of Spam", New York Times, July 27, 2003.

Jonathan Rosenoer, 1996. Cyberlaw : The law of the Internet (Springer-Verlag, N.Y. Berlin Heidelberg)

Rosa Julia-Barcelo, "liability for On-line Intermediaries : A European Perspective", available from <http://www.droit.fundpageac.be/textes/online.pdf>.

Simon, Marc (2004).The CAN-SPAM Act of 2003: Is Congressional Regulation of Unsolicited Commercial E-Mail Constitutional?, 4 J. High Tech. L. 85.

Suffivan, R. Lee. (1996). You've Got Spam, Forbes, Jan. 22,1996.

Yaman Akdeniz, Clive Walker and David Wall, 2000. The Internet Law and Society, Henry Ling Ltd, Dorset Press, Great Britain <http://www.ofta.gov.hk/en/uem/main.html>

